referencia NO FOR FIA. For reference NOT TO BE TAKEN FROM THIS ROOM.

180 jaar geleden kreeg Oranjestad haar naam

In maart dit jaar is het 180 jaar geleden dat Willem Rasmijn goud vond. Dit jaar viert Oranjestad haar 180-jarig bestaan. Een relaas aan de hand van hoofdstukken van het boek "Aruba zoals het was zoals het werd" van Dr. Joh. Hartog.

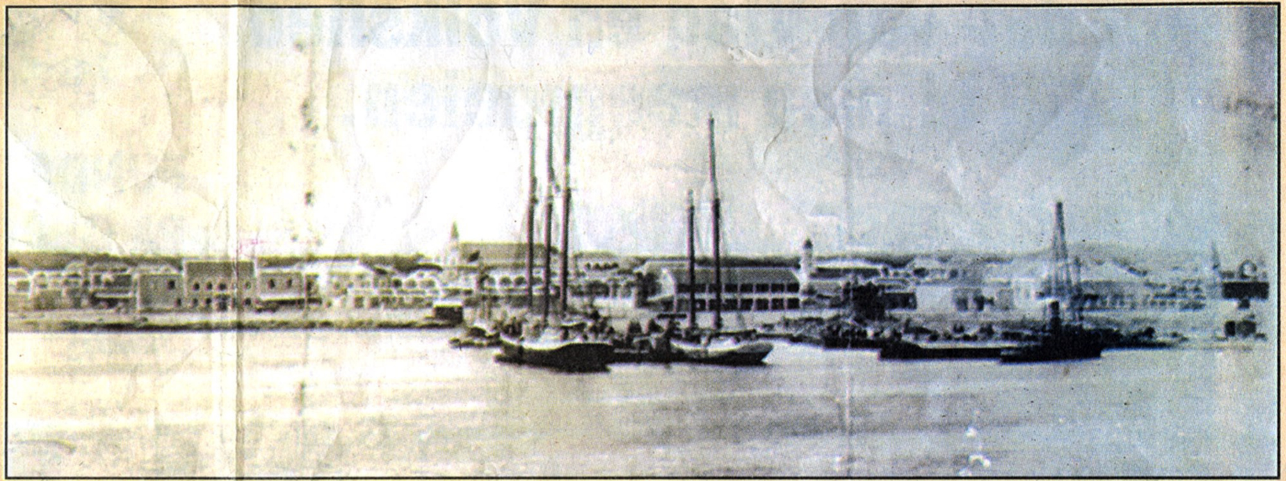

Door Randall Croes

Het was het jaar 1824 en Aruba had goudkoorts. Nadat hij een glaasje te veel had gedronken op een feest verklapte Jaco Rasmijn, de vader van het jochie dat het eerste klompje goud had gevonden in Rooi Fluit van Lagabai, het geheim van het goud, dat hij heel diskreet aan lokale handelaren had verkocht. Het nieuws verspreidde zich over heel Aruba en kwam ook Commandeur Jacob Thielen ter ore. Deze stelde alles in het werk om een rapport te maken voor de Gouverneur over deze belangrijke vondst. Aruba was indertijd onbelangrijk voor de Kolonie Curaçao. Er was weinig en onvruchtbaar land en er waren geen waardevolle mineralen. In die dagen draaide de economie van Aruba rond de paarden- en geitenteelt, kaphout voor Curaçao en handel c.q. smokkelhandel met Venezuela en Colombia.

Sinds er met het faillissement van de West Indische Compagnie in 1793 een einde kwam aan het economische monopolie, waren er inmiddels ruim duizend mensen, vanuit Curaçao en Europa, naar Aruba geëmigreerd. Gedurende die tijd zijn ook vele van de oude families van Aruba hun bestaan hier begonnen. De sociale en politieke structuur van ons eiland in die tijd, met enige slavernij, was conform de gewoontes van het regeringsreglement van 1815. Het eiland werd geregeerd door de Commandeur, die de machtigste persoon van het eiland was. Hij was het lokale hoofd van de regering en trad op als scheidsrechter in familieruzies, als rechter in conflicten tussen buren, in civiele en criminele zaken. Hij was ook de leider van de voorname familieruzies die economische en politieke invloed hadden. Dit was een patriarchale traditie die zich had opgebouwd vanaf 1636, toen de Hollanders naar Aruba kwamen. De officiële taken van de Commandeur waren o.a. om op te treden als "opperhoofd des eilands" en de landsslaven "met zachtzinnigheid en Menschenlievendheid (te) behandelen". De slaven hadden in die tijd elke zondag en alle feestdagen vrij en ook 's zaterdagmiddags. De vice-Commandeur was belast met het beheer van 's Lands paarden en ezels en ook de zoutpannen (Playa Pa'bou).

Een andere ambtenaar die onder de Commandeur ressorteerde was de "Kapitein der Indianen" die bredere administratieve werkzaamheden had. Hij hielp bij het bijhouden van inventarissen en het beheer van eigendommen en was tevens hoofd van de overige ambtenaren. In die tijd moest iedereen twee dagen per week voor het Land werken, vooral in de veeteelt. Men mocht ook een slaaf sturen in plaats van zelf te komen werken.

In deze rustige omgeving was de laatste "boeiende gelegenheid toen de beruchte Spaanse Piraat Centella hier en daar een boot veroverde". Hij had Aruba waarschijnlijk als basis, maar dat was al weer enkele jaren geleden. In die tijd waren er slechts enkele "Fortwachters". Ze konden op de vingers van een hand worden geteld. Deze rustige tijd werd onderbroken door het nieuws: "Er is goud op Aruba!"

Vroeger waren er al legendes van goud op Aruba, maar dit hield meer verband met piratenbuit dan met de vondst van mineraal goud. Paulus Printz, een "directeur bewerker" werd een eeuw vroeger naar Aruba, Curaçao en Bonaire gestuurd om te onderzoeken of hier goud was. Hij bleef lang op Aruba en wilde doorwerken, maar het duurde zijn opdrachtgevers in Amsterdam te lang en hij werd teruggeroepen. Nu er goud gevonden was stuurde Commandeur Thielen zijn ambtenaren uit voor gegevens en hij stuurde twee brieven en twee klompjes goud in een doos naar de Gouverneur. In alle haast stelde de Gouverneur een delegatie samen voor een bezoek.

Het zou de eerste keer zijn sinds Peter Stuyvesant dat een Gouverneur Aruba bezocht. Hij stuurde zijn adjudant, kapitein Van Raders om een en ander voor te bereiden. Het werd een bezoek met een groot "entourage". De Gouverneur kwam met de Regeringssecretaris W. Prince, kapitein-ingenieur H.J. Abbring, de Commandant van de Militie J.F. Gravenhorst, een sergeant, 20 soldaten en twee kanonnen. Aruba had nooit zoiets gezien!

Commandeur Thielen organiseerde een feestje ter gelegenheid van de komst van de Gouverneur. Er heerste een optimistische atmosfeer op het eiland. Het feit dat er goud op Aruba was, creëerde een positief perspectief "voor het welvaren van het dorp aan de Paardenbaai." Al snel klonk het commentaar dat de plek geen naam had. Jacob Thielen verzocht aan Gouverneur Cantzlaar om het dorp een naam te geven, waarop Cantzlaar gedacht zou hebben aan "onze geëerbiedigde koning" maar er was al een Willemstad (genoemd naar Willem I) in Curaçao. Met 'Oranjestad' werd dit dilemma opgelost. Nauwelijks was het door de aanwezigen verstaan of men hoorde een driemaal herhaald "Hoezee!" en het geroep van: "Lang leve Oranjestad! Zij Groeie en bloeie!"

In het jaar 1827 kunnen we in het journaal van de dynamische Commandeur Simon Plats lezen dat hij Cornelis Raven als Wijkmeester van Oranjestad Oost en Pieter Wuurman voor Oranjestad West had benoemd. Het zou nog tot 1859 duren voor Commandeur Jacobus Jarman de grenzen van Oranjestad vaststelde voor administratieve doeleinden, o.a. voor het nummeren van huizen. In 1830 werd er een statig huis gebouwd om als huisvesting en kantoor te dienen voor de Commandeur. In 1929 verhuisde de Gezaghebber naar een woning aan de lagoen, thans de locatie van het huis van de Gouverneur

Tussen 1866 en 1868 werd de Willem III toren gebouwd door Commandeur Jan Helenus Ferguson op initiatief van ingezetenen van Oranjestad. Vele andere mooie huizen en bouwwerken uit het verleden sieren ons Oranjestad van vandaag: de San Fransiscus kerk, het Postkantoor, het huis van Dr. Eloy Arends (thans Stadhuis), Hotel Colombia, de oude huizen van Playa Pa'bou, het Ecury huis, het Maria Convent etc. Helaas zijn vele andere al gesloopt, zoals het voormalige huis van de Commandeur in 1948. Het is van groot belang dat de generaties van vandaag deze feiten kennen, zodat zij de liefde kunnen ontwikkelen om deze monumenten voor de toekomstige generaties te bewaren.